

Η ΕΝ ΝΕΑΠΟΛΕΙ ΠΕΝΙΑ.

Ἐπὶ μίαν ὄλην σχεδὸν ἑκατονταετηρίδα τὰ πολιτικά πάθη ἐπησχόλησαν τοὺς διασημοτέρους ἐν Ἰταλίᾳ ἄνδρας. Ἡ μέριμνα ἀφ' ἑνὸς ἵνα ἀποδιώξωσι τὸν ἐχθρὸν, ἀφ' ἑτέρου ἵνα σχηματίσωσι πατρίδα ὑπερίσχυσε πάσης ἄλλης σκέψεως. Σήμερον ὁ σκοπὸς οὗτος ἐπέτυχε, καὶ τὸ μέγα νεαρὸν ἔθνος, ἀφ' οὗ ἀπέφυγε τοὺς πρώτους κινδύνους δι' ἐπιμόνου καὶ δραστηρίας διαγωγῆς, ἔχει νῦν τὴν εὐκαιρίαν ἵνα ἐξελέγξῃ ἑαυτὸ, καὶ ἐξετάσῃ διὰ τῆς μῆλης τὰς πληγὰς αὐτοῦ. Μεταξὺ τούτων ὑπάρχει μία μάλιστα ἣτις εὐθὺς ἀπ' ἀρχῆς ἐπέσυρε τὴν προσοχὴν, ἕνεκα τοῦ βάρους αὐτῆς καὶ τῆς δυσκολίας περὶ τὴν εὐρεσιν καταλλήλου κατ' αὐτῆς φαρμάκου. Εἶνε ἡ πληγὴ τῆς πολυπτωχίας (paupérisme) ἣτις ἐξασκεῖ πολλαχοῦ τῆς ὠραίας ταύτης γῆς τοιαύτας φθορὰς, ὥστε φοβεῖται τις μὴ κατηγορηθῆ ἐπὶ ὑπερβολῇ καὶ ἀπλῶς διηγούμενος τὰ πράγματα. Ἡ Νεάπολις, πρὸ πάντων, παρέχει σκηνὰς ὧν ἡ φρίκη ὑπερβαίνει πᾶν ὅ,τι εἶδόν ποτε οἱ νεώτεροι αἰῶνες ἐν ἐκπεπολιτισμέναις χώραις. Πλεῖστοι ὅσοι Ἰταλοὶ συγγραφεῖς προσεπάθησαν νὰ περιγράψωσι τὰς σκηνὰς ταύτας, ἀλλὰ περιορίζομαι νὰ διηγηθῶ ἐνταῦθα περικοπὰς τινὰς, ἐκ δύο νεοφανῶν συγγραμμάτων. Τούτων τὸ μὲν ἢ ἐν *Νεαπόλει πενία*¹ ἐπιγραφόμενον συνεγρᾶφη ὑπὸ Ἀγγλίδος τῆς κυρίας Οὐάιτ Μάριο ἐν Ἰταλίᾳ κατοικούσης, εἶνε δὲ ἀμερόληπτος, ἀν μὴ ἀδιάφορος, ἔκθεσις φιλαλήθους μάρτυρος αὐτόπτου καὶ αὐτηκόου, καὶ θεωρεῖται ὑπὸ τῶν κατοίκων τῆς θετῆς πατρίδος αὐτῆς ὡς σύγγραμμα ἀξιοπιστότατον. Τὸ δὲ ἐπιγραφόμενον ἢ *Νεάπολις γυμνῶ δμματι*² συνεγρᾶφη ὑπὸ Ρενάτου Φουκίνη κατ' ἀναγραμματισμὸν τοῦ *Neri Taufucio*, εἶνε δὲ ἄλλοτερον ὅλως σύγγραμμα, καὶ τὰ ζητήματα τῆς πολυπτωχίας περιγράφονται παρέργως ἐν περιγραφῇ τελετῆς ἢ περιπάτου.

Α'

Μέρος τοῦ πληθυσμοῦ τῶν ἐν Νεαπόλει πτωγῶν κατοικοῦσιν ἐν τοῖς λάκκοις τοῖς κειμένοις ὑπὸ τὰς οἰκίας, καὶ καλουμένοις ἰταλιστὶ *bassi* ἢ *bassolini*. Πρέπει νὰ ἐπισκεφθῆ τις αὐτοὺς τὴν πρώτην ἵνα καταλάβῃ κατὰ τὴν ἐγερσίν των τὰ ἄθλια ζῶα ἅτινα γεννῶνται, μαραίνονται, καὶ ἀποθνήσκουσιν ἐν τοῖς ὑπογείοις τούτοις, στερούμενα χαρᾶς τε καὶ ἐλπίδος, ἠλίθια, κτηνώδη, τληπαθῆ. Κατὰ τὰς πρώτας τῆς ἡμέρας ὥρας βλέπει τις ἐξερχομένην ἐκ τῆς γῆς μυρμηκίαν εἰδεχθεστάτων πλασμάτων, μελανῶν ἐκ ῥύπου καὶ φθειρῶν, κατίσχνων καὶ ἡμιγύμων. Ἐχουσι τὴν φυσιογνωμίαν σκυθροπῆν,

¹ *La miseria in Napoli*, ὑπὸ τῆς κυρίας Jessie White Mario. (1 τόμος, Φλωρεντία).

² *Napoli a occhio nudo* ὑπὸ Renato Fucini. (Φλωρεντία, Le Monnier).

τὴν κόμην φρυγανώδη καὶ μεστήν ζωΰφιων, τοὺς ὀφθαλμοὺς πάσχοντας, τὸ σῶμα νοσῶδες καὶ καταβεβρωμένον ὑπὸ οφικτῶν παθῶν, κεκαλυμμένον ὑπὸ ἐξανθημάτων, πληγῶν, ἀποστημάτων, καὶ ἄλλων δερματικῶν ἀσθενειῶν. Ἴδού παῖς μονόφθαλμος, οἱ ἀσπράκκες κατέφαγον τὸν ὀφθαλμὸν αὐτοῦ τὴν παρελθοῦσαν ἐβδομάδα ἐν τῷ ὑπογείῳ αὐτοῦ. Ἐν τῇ παρακειμένη ὁδῷ κατέφαγον τὴν ῥίνα καὶ τὰ χεῖλη ὑποτιθίου βρέφους. Τὸ κοράσιον τοῦτο, τὸ τοσοῦτον ὠχρὸν, εἶνε τὸ πρεσβυτάτον πέντε ὀρφανῶν. Κερδαίνει δέκα σόλδια τὴν ἡμέραν ἐκ βαπτικῶν ἐργασιῶν· ἡ μικροτέρα ἀδελφὴ αὐτῆς κερδαίνει δέκα τὴν ἐβδομάδα· αἱ δύο αὗται μόναι τῶν τρέφουσι πέντε ψυχὰς καὶ πληρώνουσι ἐννέα δραχμὰς τὸν μῆνα ἐνοίκιον. Ἡ θέσις τῶν δὲ εἶνε σπανία. Οἱ γονεῖς ἀποθνήσκουσιν ἐν σκληραγωγίᾳ, ἢ ἐγκαταλείπουσι τὴν νεοπτιῶν αὐτῶν. Ἴδού καὶ ἄλλη κόρη δεκαεξαέτις, ἣτις ἔχει τὴν φροντίδα ἐξ μικρῶν ἀδελφῶν. Ὁ ὄχλος τῶν ταλαιπώρων τούτων, οἵτινες λαλοῦσι διάλεκτον καὶ αὐτοῖς τοῖς Ἰταλοῖς ἀκατάληπτον, πληροῖ ταχέως τὴν ὁδὸν, καὶ ὅμως οἱ λάκκοι ἐξακολουθοῦσιν ἐξεμοῦντες ἑκατοντάδας ἐκ τούτων. Οἱ λάκκοι οὗτοι φαίνονται ἀνεξάντλητοι, καὶ ὄντως εἶνε τοιοῦτοι· ἕκαστος αὐτῶν περιέχει συνήθως πεντήκοντα ἐνοικῆτορας. Δὲν μεταχειρίζομαι τὴν λέξιν ἐνοικῆτωρ εἰρωνικῶς, οὐχί, διότι οἱ τῆς Νεαπόλεως πτωχοὶ πληρώνουσι ἐνοίκιον σχεδὸν ἐπίσης βαρὺ ὡς τὸ τοῦ ἐργάτου τῶν Παρισίων.

Πάν ὅτι δὲν εἶνε ἀσθενὲς ἢ ἀρρωστον ἐξῆλθε τέλος. Ἡ ὁδὸς γίνεται θέατρον σκηνῶν ἀπεριγράφτων, διότι ἐκεῖ ἐκτελοῦνται ὅλαι αἱ ἀνάγκαι τῆς ζωῆς. Οὐδεὶς σκέπτεται νὰ νιφθῇ, αἱ γυναῖκες κτενίζουσιν ἀλλήλας· συναδεύουσι δὲ προθύμως τοὺς ξένους εἰς τὰς καταικίας αὐτῶν, χάριν περιεργίας καὶ ἐπὶ τῇ ἐλπίδι νὰ λάβωσιν ἐν σόλδιον.

Οἱ bassi οὗτοι εἶνε μᾶλλον ἢ ἥττον βαθέως ὑπὸ τὴν γῆν. Οἱ μὲν ἔχουσι στενοτάτας ὀπάς, οἱ δὲ μόνον τὴν θύραν ὡς ἀνοιγμα, εἰς τὴν ὁποίαν καταβαίνει τις διὰ τινῶν βαρμίδων, κατεστραμμένων, βορβορωδῶν καὶ μεστῶν ἀκαθαρσιῶν. Δικαιοῦνται εἰς δωμάτια, συνήθως ἐξ, ἀνὰ πλὴν ὑπόγειον, καὶ ἕκαστος θάλαμος κατοικεῖται ὑπὸ μιᾶς, δύο ἢ καὶ τριῶν οικογενειῶν, τουτέστιν ὑπὸ ὀκτῶ ἢ δέκα ἀνθρώπων. Τὸ ἐνοίκιον ἀνέρχεται μεταξὺ τῶν ἐξ καὶ δεκατεσσάρων δραχμῶν τοῦ μηνός, ὥστε βλέπετε ὅτι οἱ bassi εἶνε ἀρκετὰ προσοδοφόροι. Οἱ κτήτορες ἔχουσι ἐλάχιστας δαπάνας πρὸς διατήρησιν αὐτῶν. Ἡ κυβέρνησις τοὺς ἠνάγκασε νὰ κοιάσῃ τὰς αἰκίας ἐσωτερικῶς τῷ 1837, κατὰ τὴν διάρκειαν χολερικῆς τινος ἐπιδημίας, ἔκτοτε δὲ οὐδὲ τὴν ἐλάχιστην ἐπεχείρησαν ἐπισκευήν. Οἱ τοῖχοι καλύπτονται δι' ἐπιχρίσματα περσινοειδοῦς καὶ γλοιώδους, ἐνεκα τῆς υγρασίας. Τὸ ὕδωρ καταστάζει ἐκ τῆς ὀροφῆς, καὶ ποὺ καὶ ποὺ ἀκούει τις τὰς σταγόνας πιπτούσας ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Οἱ πόδες βυθίζονται εἰς παχεῖαν μάζαν, ἀκάθαρτον μῆγμα κόπρου καὶ πηλοῦ. Ὀλίγιστοι ἐνοικῆτορες ἔχουσι ἐπιπλα, ἢ σκέπη χιλιάδων οικογενειῶν σύγκειται ἐξ ἐνὸς ἀχυροστρώματος, ἐφ' οὗ πατῆρ, μήτηρ, τέκνα

συγκατακλίνονται πάντες ἐπ' ἀλλήλους, καὶ ἐξ ἑνὸς ἢ δύο λίθων, οἵτινες χρησιμεύουσιν ὡς καθίσματα. Τὸ ἀχυρόστρωμα τίθεται ἐπὶ τοῦ ὑγροῦ ἐδάφους. Ἡ κυρία Μάρια εἶδε στρῶμα, ὅπερ περιεπάτει συρόμενον ὑπὸ τῶν ἐν αὐτῷ κατοίκων! Ὁ κύριος Ρενάτος Φουκίνης εἶρε γραῖκν μονόφθαλμον κεκαλυμμένην ὑπ' ἀσθενειῶν, ἔχουσαν μεγάλην πληγὴν ἐπὶ τῆς κνήμης, καὶ καθημένην παρὰ τῷ τοίχῳ ἐπὶ λίθου. Δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ περιπατῆ, δὲν ἐξήρχετο πλέον ἐκ τῆς τρώγλης αὐτῆς, ὅπου πρὸ τριάκοντα ἐτῶν κατάρκει, ἔτρωγεν, ἐκοιμάτο καὶ τὰ λοιπὰ. . . . χωρὶς νὰ κινῆται ἐκ τῆς θέσεώς της. Τὰ τέκνα αὐτῆς τὴν ἐγκατέλιπον ἐκεῖ, οὐδὲν καθαρίζοντα, καὶ κατακλινόμενα παρ' αὐτῇ τὴν νύκτα!

Οἱ παρὰ τῆς εἰσόδου κείμενοι θάλαμοι εἶνε τὰ πολυτελεῖ τῶν bassi δωμάτια, διότι λαμβάνουσιν εἰδός τι ἀέρος καὶ φωτός. Τὰ ἄλλα δωμάτια, τὰ ἐνδότερα εἶνε, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, βεθυθισμένα ἐν σκότει τελείῳ οὐχ ἦτον ἢ ἔλλειψις ὁπῶν ἴδεν κωλύει νὰ κατοικῶνται καὶ αὐτὰ, τοῦλάχιστον ὑπὸ δέκα ἀνθρώπων. Ὁ ἀήρ αὐτῶν εἶνε δηλητηριώδης, καὶ πνιγηρὸν δυσωδίαν ἀποπνέουσιν. Ἐν μιᾷ τῶν τρωγλῶν τούτων, νεαρὰ κόρη ἀποθνήσκει ὑπὸ τύφου, ἐπὶ δραγματῆς σεσηπάτος ἀχύρου, γυνή τις τίκτει, καὶ ἀνθρώπος τις ἐν πυρετῷ παραληρεῖ. Ὁ τύφος εἶνε ἐκεῖ ὡς ἐν τῷ ἰδίῳ αὐτοῦ οἴκῳ, ἐπικρατῶν ἐν τοῖς bassi ὡς ἐνδημικὴ νόσος, μετὰ τῆς χολέρας, τῆς ψωριάσεως καὶ τῶν χοιράδων.

Δὲν ἐφθάσαμεν ὅμως ἀκόμη εἰς τὸ τέλος. Ὑπάρχει ἐν Νεαπόλει χειρὸν τε τῶν bassi. Ὁ λόφος Ἐκκία εἶνε τετρημένος ὑπὸ ἐκτενεστάτων σπηλαίων ὁμοίων ταῖς κρύπταις τῆς Ῥώμης. Πτωχαὶ οἰκογένεια ἐξελέξαντο ἐκεῖ τὴν κατοικίαν αὐτῶν. Ἡ διευθέτησις εἶνε ἀπλουστάτη, καὶ τὰ διαφράγματα παριστῶνται διὰ συμπεφωνημένων σημείων. Ἐφ' ὅσον προχωρεῖ τις ἐν τοῖς ὑπογείοις, ὅπου τὸ ὕδωρ ρεεῖ ἐκ τῶν τοίχων, τὸ σκότος καὶ τὸ μίχσμα αὐξάνουσιν. Ὁ ἀήρ εἶνε κακορετμένος ὑπὸ ἀνθρακικοῦ ὀξέος, καὶ δύσκολον εἶνε τοῖς ξένοις, ὅποιαδήποτε καὶ ἂν εἶνε ἢ καλὴ τῶν θέλησις, νὰ μείνωσιν ἐκεῖ ἐπὶ στιγμὰς τινας. Ὁ τύφος εἶνε ἐπίσης ὁ συνήθης ξένος τῶν κρυπτῶν τούτων, ὀνομασθέντων ὑπὸ τοῦ κυρίου Ρενάτου Φουκίνης ὀστεοφόρων ἀντρῶν, ἔχει δὲ ὡς συμμάχους τοὺς ὕρκακας μὲς τὸσον πολλοὺς καὶ τὸσον ἀγρίους, ὥστε οἱ γονεῖς ἀναγκάζονται νὰ ἀγρυπνῶσιν ὅλην τὴν νύκτα ἐπὶ τῶν τέκνων αὐτῶν. Ὑπάρχουσι πρὸς τούτοις καὶ αἱ λοκάνται, ἧτοι οἱ μετ' ἐπίπλων θάλαμοι, ὅπου ἐνοικιάζει τις μίαν θέσιν ἐν κοινῇ κλίνῃ, καὶ ταύτη ἐν κοινῷ δωματίῳ. Ἡ κυρία Μάρια, ἧτις ἤθελε νὰ ἴδῃ, καὶ τῷ ὄντι εἶδε τὰ πάντα μετὰ τόλμης γυναικείας καὶ ὅλως ἀγγλικῆς, καὶ αὐτὰς ταύτας τὰς ἀτιμίας ἀξιδύνατον εἶνε καὶ νὰ εἰκάσῃ τις, ἐπεσκέφθη τὰς λοκάντας νύκτωρ, ἵνα καλῶς ἐπιθεβαιωθῆ περὶ τῶν ἐν αὐταῖς συμβαινόντων. Ἐπανῆλθεν ἐκ τῆς ἐπισκέψεως ταύτης ἐντελῶς πεπεισμένη. Ἐμέτρησεν ἐννέα κλίνας ἐν ἐνὶ μόνῳ δωματίῳ, τρεῖς ἀνθρώπους ἐν μιᾷ μόνῃ κλίνῃ, καὶ δὲν λησμονεῖ νὰ

προσθήσῃ ὅτι δὲν εἶνε ἀληθὲς ὅτι τὰ δύο γένη χωρίζονται, ὡς οἱ ἐνοικιασταὶ βεβαιοῦσιν. Ἐν ἐνὶ τῶν οἴκων τούτων, κατοικημένῳ ὑπὸ 95 ἀνθρώπων, ὑπῆρχεν ἓν μαγειρεῖον, καὶ ἐν τῷ μέσῳ αὐτοῦ μία ὀπή· ἡ ὀπή αὕτη ἀνεπλήρου τὸ δοχεῖον δὲ θέτουσιν ἐν τοῖς θλαμίσκοις τῶν φυλακῶν. Πυῶ, οὐχὶ διότι ὁ κατάλογος τῶν βδελυγμάτων ἐξηντηλήθη, ἀλλὰ! . . .

Τὰ μέσα τῆς συντηρήσεως τῶν κατοικούντων τοὺς bassi καὶ τὰ σπήλαια εἶνε λίαν ἀκανόνιστα. Οὐδὲν ἦττον ὑπάρχουσιν ἐν αὐταῖς πλειότεραι ἐντιμοὶ οἰκογενεαὶ ἢ ὅσον θὰ ἐφ'αντάζετό τις· ὑπάρχουσι πατέρες οἵτινες ἐργάζονται καὶ δεκαοκτὴ ὥρα καθ' ἑκάστην, καὶ οἵτινες προσέχουσιν ἵνα διατηρηθῆται περὶ αὐτοὺς σχετικὴ τις εὐκοσμία. Ὁ πατήρ οὗτος μένει προσκεκολλημένος εἰς τὸ ἐπάγγελμά του, ἢ εἰς τὸ ξυλουργεῖον αὐτοῦ μέχρι τοῦ φρικώδους τοῦ θανάτου, καὶ δὲν θὰ δυνηθῶσι νὰ ἀποσπάσωσιν αὐτὸν ἀπὸ τῆς ἐργασίας εἰμὴ ἡμιθανῆ. Ὑπάρχουσιν ἄλλοι κλέπτοντες καὶ ἐπαιτοῦντες. Τὸ ἐνοίκιον, ὅσον ἀπίστευτον καὶ ἀνφανῆ, εἶνε ἡ βαρυτάτη δαπάνη τῶν ἐν Νεαπόλει πτωχῶν. Εἰς ἐνδύματα οὐδὲν σχεδὸν δαπανῶσι, διότι ταῦτα εἶνε ἐπίσης ἀπλᾶ ὡς καὶ ἡ τροφή των. Ὁ κύριος Ῥενάτος Φουκίνης εἶδε νεάνιδα παρσκευάζουσαν τὸ γεῦμα τῆς ἑπταμελοῦς οἰκογενείας αὐτῆς· εἶχε συναῖξει εἴκοσι δύο καχλίαις καὶ ἰσάκριμα κάστανα· ἰδοὺ τὸ γεῦμά των! Οἱ σωροὶ τῶν σκρωμάτων καὶ λοιπῶν ἀκαθαρσιῶν εἶνε ἐν τῶν πρωτίστων μέσων διατροφῆς τῶν δυστυχῶν τούτων. Βλέπει τις αὐτοὺς ἐνοκλάζοντας ἐπὶ τοῦ πεζοδρομίου καὶ ἀνυπεκκρίτωντας τὰ σκρῶματτα, ἵνα ἀνεύρωσιν ὅσταῦν ἢ ἀκανθαν ἰχθύος καὶ τὴν κατατρώγουσιν ὡς οἱ κύνες. Ἴνα γνωρίσωμεν τὸν ἐπίλογον τῆς ζωῆς τοῦ ἐν Νεαπόλει πτωχοῦ, πρέπει νὰ μεταβῶμεν εἰς τὸ παλαιὸν Campo Santo, τὸ Κοιμητήριον, ἡμίσειαν περίπου λεῦγαν ἀπέχον τῆς πόλεως, ἐξερχόμενοι ἐκ τῆς Καπύης Πύλης. Τὸ νέον Κοιμητήριον προώρισται εἰς ταφὴν τῶν ἐν ἀνέσει ζώντων κατοίκων. Τὸ παλαιὸν εἶνε τὸ ἰδιαιτέραν κοιμητήριον τῶν πτωχῶν. Εἶνε μέγα ὀρθογώνιον λιθόστρωτον, περιτετοιχισμένον καὶ πάγγυμνον. Μεγάλαι στρογγύλαι καὶ ἡριθμημένοι λίθοι κεῖνται εὐθυγράμμως μεταξὺ τῶν λιθοστρώτων. Ὑπάρχουσι 365 τοιοῦτοι λίθοι, ὅσαι καὶ αἱ ἡμέραι τοῦ ἔτους. Ἐκαστος λίθος καλύπτει τὸ στόμα ὑπερμεγέθους λάκκου. Τὴν ἐσπέραν κατὰ τὴν ἕκτην καὶ ἡμίσειαν ὥραν, ὁ φύλαξ τοῦ Κοιμητηρίου αἶρει ἐν τῶν σκεπασμάτων τούτων καὶ ρίπτουσιν εἰς τὴν ὀπήν ὅσα πτώματα ἔφερον κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἡμέρας καὶ ὅσα φέρουσι τὴν νύκτα. Τὴν πρωΐαν, κατὰ τὴν ἕκτην καὶ ἡμίσειαν ὥραν, ὁ τάφος κλείεται πάλιν, καὶ μεταβαίνουσιν εἰς τὸν ἐπόμενον. Οὕτω πράττουσι μέχρι τοῦ τέλους τοῦ ἔτους, ὅτε πάλιν ἀναλαμβάνουσι τὴν σειράν. Τὰ ἐνταφιασθέντα ἐν τῷ παλαιῷ Campo Santo σώματα ἀνέρχονται κατ' ἔτος εἰς ἑπτακισχίλια.

Ὁ τοῦ Κοιμητηρίου φύλαξ προσεκάλεσε τὸν κύριον Ῥενάτον Φουκίνην νὰ παρευρεθῆ εἰς τὸν ἐνταφιασμὸν, ἐπαιπών· καὶ θὰ διασκεδάσητε. Ἄλλως τε δὲ ἡ εἴσοδος εἶνε ἐλευθέρη, καὶ οἱ ἀλλήται καὶ τὰ παιδιάρικα τῶν ὁδῶν κοι-

μῶνται καὶ παίζουσιν ἐκεῖ ἐν μέσῳ τῶν τάφων. Καὶ ἐκεῖνοι ὡσαύτως διασκαδάζουσι βλέποντες τὰς κηδεΐας.

Ὁ κύριος Ῥενάτος Φουκίνης πρῶτον εἶδεν ἄνθρωπον φέροντα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς φορτίον. Ἴχων δὲ τὴν πυγμὴν ἐπὶ τοῦ ἰσχίου περιεπάτει φαιδρῶς καὶ ἄδων. Τὸ φορτίον ἦτο μικρὸν φέρετρον περιέχον βρέφος διετές. Τὸ μικρὸν ἄσαρκον σῶμα ἦτο ἐρίγυμνον· ἀλλ' εὐλαβῆς χεὶρ τὸ εἶχε περικαλύψει διὰ φύλων δένδρου, καὶ εἶχε θέσει ῥόδον ἐπὶ τοῦ στόματος. Ὁ νεκροθάπτης τὸ λαμβάνει ἀπὸ τοῦ ποδός καὶ τὸ ῥίπτει σκληρῶς εἰς τὸν δημόσιον νεκροκρήβατον. Δύο ῥυάκια αἵματος ρέουσιν ἐκ τῶν ῥωθίων τοῦ ἰσχυοῦ πλάσματος. Ὁ δὲ φύλαξ καταστρέφει τὸ μικρὸν φέρετρον διὰ λικτισμάτων, καὶ ἀφαιρεῖ τὰ τεμάχια συρίζων. Ὁμιλος δὲ παιδικίων διεπιλονεῖται τὸν στέφανον καὶ τὸ ῥόδον, ὅπερ εἶχε πέσει κατὰ γῆς. Ἐκόμισαν ἔπειτα γραϊάν τινα, μόνον ἔνδυμα ἔχουσαν ῥάκος ἠπλωμένον ἐπὶ τῆς κοιτίας. Τὸ ῥάκος ἔπεσεν ὅτε ἀνέστυραν αὐτὴν ἐκ τοῦ φερέτρου καὶ ὀλόγυμνος ἐρρίφθη εἰς τὸ ὑπὸ τοῦ Κράτους προσδιωρισμένον μέρος, πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ὄχλου περιέργου καὶ μυρία φλυαροῦντος. Ἐκομίσθη ἔπειτα ἀνὴρ ὃν οἱ νεκροθάπται ἐρρίψαν κατὰ γῆς, καὶ ἦ κεφαλή του ὑποκώφως ἐδόυπησεν ἐπὶ τοῦ λιθοστρώτου. Κατὰ τὴν προσδιωρισμένην ὥραν τῆς ἀποκαλύψεως τοῦ λάκκου, ἐννέα πτώματα ἔκειντο παρὰ τῷ ὑπ' ἀριθμὸν 145 λίθῳ.

Τὸ Campo Santo εἶχε πληρωθῆ ὀλίγον κατ' ὀλίγον φλυαροῦντος ὄχλου, ἐλθόντος ἵνα λάβῃ συνδυασμὸν τριῶν ἀριθμῶν πρὸς ἀγορὰν γραμματίων λαχειοῦ, τριλαχίαν ἢ ὡς τὴν λέγουσι terno, κατὰ τὴν ἡλικίαν καὶ τὸ φύλον τῶν ἀποθκνόντων. Ἦτο δὲ καὶ Παρσικευή, ἡμέρα θεωρούμενη ὑπὸ τοῦ ὄχλου τῆς Νεκπόλεως ἐξαιρετικῶς αἰσιὰ εἰς τοὺς τοιοῦτους συνδυασμούς. Οἱ νεκροθάπται πλησιάζουσιν εἰς γέρανόν τινα, ἣν θέτουσι παρὰ τῷ ἀριθμῷ 145, ἱερεὺς τις ἀπαγγέλλει προσευχὴν καὶ ἀπέρχεται. Ἠγειραν τὸ ἐπίπωμα τοῦ λάκκου, ἐξ οὗ ἀναθυμιάσις τρομερᾶς δυσωδίας ἐξῆλθεν. Οἱ περίεργοι συνωστίζονται ἵνα ἴδωσι τί ἐπαῖρηται ἐντὸς, καὶ ἐν τέταρτον τῆς ὥρας παρῆλθεν πρὶν ἢ ἀρχίσωσι τὸ ἔργον. Τέλος δὲ ἀπεμάκρυναν αὐτοὺς ὀλίγον. Ἡ γέρανος ἀνέλαβε τὰ σώματα καθ' ἓν, καὶ τὰ ἐρρίψεν εἰς τὴν ἀπήν. Τοσοῦτον βδελυραὶ σκηναὶ συνέδησαν, ὥστε ὁ κύριος Ῥενάτος Φουκίνης, μὴ δυνάμενος πλέον νὰ βλέπῃ αὐτάς, ἀπεχώρησε.

B'

Τὰ εἰρημένα φαίνονται ἔτι θλιβερώτερα ὅταν ἐξετάσῃ τις τὸν ἰσολογισμόν τῶν ἐν Ἰταλίᾳ πτωχῶν. Τότε τοῖς πᾶσι δῆλον καθίσταται ὅτι ἡ ἀμέλεια καὶ ἡ κακὴ διεύθυνσις εἶνε αἱ αἰτίαι τοῦ κακοῦ. Διότι οἱ πόροι οὐδόλως ἐλλείπουσι. Κατὰ τὴν τελευταίαν ἀπογραφὴν τὰ κεφάλαια τῶν 20,123 φιλανθρωπικῶν καταστημάτων τῆς χερσονήσου ἀνέρχονται ἐν συνόλῳ εἰς δραχμάς

1,190,932,603 δρ. φέροντα ἐτήσιον εἰσόδημα 84,585,240 δρ. ! Αἱ ἐπαρχίαι τῆς Νεαπόλεως ἕκαστης, ὧν ὁ πληθυσμὸς συμποσοῦται εἰς ἑπτὰ τοῦλάχιστον ἑκατομύρια, δαπανῶσιν ἐκ τοῦ μυθώδους ποσοῦ τῶν 1,190,932,603 φρ. 200,940,434 καὶ διατηροῦσιν 8418 φιλανθρωπικὰ καθιδρύματα. Πρέπει νὰ μελετήσῃ τις τὰς ἀπογραφικὰς σημειώσεις τὰς ὑπὸ τοῦ Ἰταλοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν δημοσιευθείσας ἵνα λάβῃ πραγματικὴν ἔννοιαν περὶ τοῦ τρόπου καθ' ὃν διαχειρίζονται τὴν περιουσίαν τῶν πτωχῶν. Τῷ 1873 ἐν μόνον μεταξὺ πέντε καταστημάτων εἶχε δημοσιεύσει τοὺς ἀπολογισμοὺς αὐτοῦ, 1330 δὲν εἶχον οὔτε καὶν καταλόγους οὔτε καταστατικά· 4429 δὲν εἶχον οὐδὲ καταγραφὴν τῶν πραγμάτων αὐτῶν. Βλέπομεν συστηματικὴν ἀταξίαν, καὶ ἐπίσημον κατασώτευσιν τῆς ἱερωτάτης τῶν ἰδιοκτησιῶν. Καὶ δὲν δύναται τις νὰ φέρῃ ὡς πρόφασιν ὅτι αἱ πληγαὶ αὗται εἶνε πληγαὶ κεκρυμμέναι, ἄγνωστοι, ἀποκαλυφθεῖσαι αἰφνης ὑπὸ ἀπερισκέπτου φιλανθρώπου. Τὰ πράγματα ταῦτα δὲν εἶνε μυστήρια οὐδενὶ τῶν τῆς Ἰταλίας κατοίκων· πολλοὶ πρὸ τῆς κυρίας Μάρια καὶ τοῦ κυρίου Ρενάτου Φουκίνη εἶχον διασημάνει αὐτά.

Τὰς ἄνω ἀπογραφικὰς σημειώσεις ἠρύσθημεν ἐκ τῶν ἐπισήμων τοῦ Κράτους ἐγγράφων. Τὰ μετὰ ἀγανακτήσεως ἄρθρα, τὰ μυριάκις ἐν ταῖς Ἰταλικαῖς ἐφημερίσι δημοσιευθέντα κατὰ τῆς ἀθλιᾶς διαχειρίσεως τῶν κτημάτων τῶν πτωχῶν, οὐδέποτε ἐπεχείρησεν νὰ διαφεύσωσιν οἱ τὴν περιουσίαν τῶν καταστημάτων τούτων διαχειριζόμενοι. Τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι οὐδὲ τὰ ἄρθρα ταῦτα προῦκάλεσάν ποτε τὴν ἐλαχίστην μεταρρύθμισιν. Δὲν δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι τὸ Κράτος οὐδὲν ποιεῖ πρὸς βελτίωσιν τῆς ὀδυνηρᾶς ταύτης καταστάσεως. Ἐν Νεαπόλει ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν οἱ καρκιδινοφόροι στρατιῶται καταβαίνουσιν εἰς τι basso καὶ ἐν ὀνόματι τῆς δημοσίας ὑγιεινῆς ἀποβάλλουσι πάντας τοὺς ἐν αὐτῷ κατοικοῦντας, οἵτινες καταφεύγουσιν εἰς ἕτερον basso καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς. Ἡ Ἰταλικὴ κυβέρνησις ἀναντιρρήτως ἠδύνατο νὰ κάμῃ τι περισσότερον ὑπὲρ τῆς Νεαπόλεως. Θὰ εἶχε συμμάχους τὸν ἥλιον, τὴν καθαρὰν καὶ ζωογόνον αὔραν τῆς θαλάσσης, καὶ τέλος τὴν κοινὴν γνώμην, ἣτις δυσανασχετεῖ κατὰ τοῦ προσγινομένου τῆ γῶρᾶ στίγματος ἕνεκα τῆς ὑπάρξεως τοιούτων σκανδάλων. Ἡ Ἰταλία ὀφείλει νὰ μὴ ἀνέχηται ἐπὶ μακρότερον τοιαύτην κατάστασιν πραγμάτων, ἣτις οὐχὶ μόνον αὐτῇ, ἀλλὰ καὶ πάσῃ τῇ ἀνθρωπότητι μέγα ὄνειδος προσάπτει.

Ἐν Μασσαλίᾳ

Ἐκ τῆς Γαλλικῆς ὑπὸ Ε. Π. Ρ.